

LBRIS

We know
books

bell hooks

DORINȚA DE SCHIMBĂRE

Bărbați, masculinitate și iubire

Traducere din limba engleză
de Cătălina Stanislav

magga
BOOKS

CUPRINS

Prefață. Despre bărbați	II
1. Persoane căutate: bărbați care iubesc	19
2. Să înțelegem patriarhatul	37
3. Să fi băiat	55
4. A opri violența masculină	75
5. Ființa sexuală masculină	95
6. Munca: ce are iubirea de-a face cu asta?	113
7. Bărbăția feministă	129
8. Cultura populară: masculinitatea în media	149
9. Vindecarea spiritului masculin	159
10. Revendicarea integrității masculine	177
11. Bărbați capabili să iubească	193

1

**Persoane căutate: bărbați
care iubesc**

Orice femeleă vrea să fie iubită de un mascul. Orice femeie vrea să iubească și să fie iubită de bărbații din viața ei. Fie că este gay sau hetero, bisexuală sau celibatară, vrea să simtă dragostea tatălui, a bunicului, a unchiului, a fratelui sau a prietenului bărbat. Dacă este hetero, își dorește dragostea unui partener de sex masculin. Trăim într-o cultură în care femelele înfometate emoțional, lipsite de sentimente caută cu disperare dragostea masculilor. Foamea noastră colectivă este atât de intensă, încât ne sfâșie. Și totuși, nu îndrăznim să o spunem, de teamă că vom fi batjocorite, compătimate, făcute de rușine. A ne exprima foamea de dragoste masculină ar însemna să dăm nume intensității lipsei și a pierderii noastre. Dorința de a-i distruge pe bărbați, care a fost atât de intensă atunci când feminismul contemporan a apărut pentru prima dată, acum mai bine de treizeci de ani, a fost parțial o acoperire furioasă a rușinii pe care femeile o simțeau nu pentru că bărbații refuzau să-și împărtășească puterea, ci pentru că nu-i puteam seduce, convinge sau atrage pe bărbați să-și împărtășească emoțiile – să ne iubească.

Pretinzând că își doreau puterea pe care o aveau bărbații, feministele (care nu erau în niciun caz majoritatea) au proclamat discret că și ele doreau să fie recompensate pentru că nu erau în contact cu sentimentele lor, pentru că nu erau capabile să iubească. Bărbații din cultura patriarhală au răspuns la cererea feministă pentru o mai mare echitate în lumea muncii și în lumea sexuală făcând loc, împărțind sferele de putere. Locul în care majoritatea bărbaților refuzau să se schimbe – se credeau incapabili să se schimbe – era în viața lor emoțională. Nici măcar pentru dragostea și respectul femeilor eliberate nu erau bărbații dispuși să vină la masa iubirii ca parteneri egali, gata să împartă ospățul.

Nimeni nu e mai înfometat după iubire masculină decât fetița sau băiețelul care are nevoie (pe bună dreptate) și caută iubire de la Tata. Poate că e absent, mort, prezent în corp și cu toate astea departe emoțional, dar fetița sau băiatul tânjește să fie văzut, recunoscut, respectat, îngrijit. Peste tot în țara noastră, un panou de afișaj poartă acest mesaj: „În fiecare noapte, milioane de copii își pierd somnul căutând atenția taților lor“. Deoarece cultura patriarhală i-a învățat deja pe fete și pe băieți că dragostea tatălui este mai valoroasă decât dragostea mamei, este puțin probabil ca afecțiunea maternă să vindece lipsa de dragoste paternă. Nu e de mirare că aceste fete și acești băieți cresc supărați pe bărbați, supărați că li s-a refuzat dragostea de care au nevoie pentru a se simți întregi, demni, acceptați. Fetele heterosexuale și băieții heterosexuali pot deveni și devin femeile și bărbații care fac din legăturile romantice locul în care caută să găsească și să cunoască dragostea masculină. Dar această căutare este rareori satisfăcută. De obicei, furia, durerea și dezamăgirea necrutătoare îi determină pe femei și pe bărbați să închidă acea parte din ei înșiși care spera să

fie atinsă și vindecată de dragostea masculină. Învăț să se mulțumească cu orice atenție pozitivă pe care bărbații sunt capabili să o ofere. Învăț să o supraevaluez. Învăț să pretindă că este vorba despre dragoste. Învăț cum să nu spună adevărul despre bărbați și dragoste. Învăț să trăiască în minciună.

Când eram copil, tânjeam după iubirea tatălui meu. Voiam să mă observe, să-mi dea atenția și afecțiunea lui. Când nu reușeam să-l fac să observe cât eram de bună și supusă, eram dispusă să risc o pedeapsă pentru a fi suficient de rea ca să-i prind privirea, să i-o țin și să rezist greutatea mâinii sale grele. Mi-am dorit ca acele mâini să mă țină, să mă adăpostească și să mă protejeze, să mă atingă cu tandrețe și grijă, dar am acceptat că nu va fi niciodată așa. Știam, la vârsta de cinci ani, că acele mâini vor fi conștiente de mine doar atunci când îmi vor aduce durere, că, dacă aș putea accepta acea durere și aș putea să o țin aproape, aș putea fi fata lui tati. L-aș putea face mândru. Nu sunt singură. Atât de multe dintre noi au simțit că pot câștiga iubirea masculină dacă arată că sunt dispuse să suporte durerea, că sunt dispuse să își trăiască viața afirmând că masculinitatea considerată cu adevărat bărbătească pentru că reține, retrage, refuză este masculinitatea pe care o dorim. Învățăm să-i iubim mai mult pe bărbați pentru că ei nu ne vor iubi pe noi. Dacă ar îndrăzni să ne iubească, în cultura patriarhală ei ar înceta să mai fie „bărbați“ adevărați.

În cartea sa de memorii emoționantă, *In the Country of Men (În țara bărbaților)*, Jan Waldrondes descrie o doriință similară. Ea mărturisește: „n-am văzut niciodată genul de tată după care am tânjit, cu excepția unor frânturi de imagini pe care mi le-am înfrumusețat cu dorințe“. Făcând un contrast între tații iubitori pe care îi dorim și tații pe care îi avem, ea exprimă ce înseamnă a tânji:

Tată. E un jurământ în ciuda tuturor șanselor, împotriva nenumăratelor exemple contrare. Tată. Nu are efectul utilitarist al mamei sau al lui mami. Este încă rostit ca un refren de baladă. Este un jurământ care-și are originea în inimă și care luptă pentru viață în mijlocul măcelului de istorie persistentă, evidentă, până la acel „te sun eu înapoi“ insuficient și sfâșietor. Dragostea de mamă e bogată și se vede: ne plângem pentru că avem prea mult din ea. Iubirea unui tată este o bijuterie neobișnuită, care trebuie vânată, lustruită și teaurizată. Valoarea crește datorită rarității ei.

În cultura noastră, vorbim foarte puțin despre dorința de iubire paternă.

În loc să ne aducă o mare înțelepciune despre natura bărbaților și a iubirii, accentul feminist reformist pus pe puterea masculină a întărit ideea că bărbații sunt puternici și au totul. Scrierile feministe nu ne-au vorbit despre tristețea interioară profundă a bărbaților. Nu ne-au vorbit despre teroarea teribilă care-ți mănâncă sufletul atunci când nu poți iubi. Femeile care îi invidiau pe bărbați pentru tăria lor sufletească nu aveau de gând să ne vorbească despre profunzimea suferinței masculine. Și astfel a fost nevoie de mai mult de treizeci de ani pentru ca vocile feministelor vizionare să se audă spunând lumii adevărul despre bărbați și dragoste. Barbara Deming a făcut aluzie la aceste adevăruri:

Cred că motivul pentru care bărbații sunt atât de violenți e că știu, în adâncul lor, că trăiesc o minciună și sunt furioși că rămân prinși într-o minciună. Dar nu știu cum să iasă din ea... Sunt furioși pentru că trăiesc o minciună, ceea ce înseamnă că, într-un sens mai

profund, vor să se elibereze de ea, le e dor de adevăr așa cum îți e dor de casă.

Adevărul pe care nu îl spunem e că bărbații tânjesc după iubire. Asta e dorința pe care gânditoarele feministe trebuie să îndrăznească să o examineze, să o exploreze și să vorbească despre ea. Acelor feministe vizionare rare, care nu mai sunt acum numai femei, nu le mai este frică să adreseze în mod deschis probleme ale bărbaților, ale masculinității și iubirii. Femeilor li s-au alăturat bărbați cu minți deschise și inimi mari, bărbați care iubesc, bărbați care știu cât de greu e pentru femei să practice arta de a iubi în cultura patriarhală.

În parte, am început să scriu cărți despre dragoste din cauza certurilor constante dintre mine și fostul meu iubit, Anthony. Eram (și în momentul în care scriu aceste rânduri încă mai suntem) legătura principală unul pentru celălalt. Am venit împreună în speranța de a crea iubire și ne-am trezit creând conflicte. Am decis să ne despărțim, dar nici măcar acest lucru nu a pus capăt conflictului. Problemele pentru care ne-am certat cel mai mult au avut legătură cu practica iubirii. La fel ca mulți bărbați care știu că femeile din viața lor vor să-i audă declarându-și dragostea, Anthony a făcut aceste declarații. Când i s-a cerut să lege cuvintele „te iubesc“ de definiție și practică, a descoperit că nu avea cu adevărat cuvintele, că se simțea în mod fundamental inconfortabil când i se cerea să vorbească despre emoții.

La fel ca mulți bărbați, nu fusese fericit în majoritatea relațiilor pe care le alesese. Nefericirea bărbaților în relații, durerea pe care o simt bărbații în legătură cu eșecul iubirii trec adesea neobservate în societatea noastră întrucât culturii patriarhale nu-i pasă dacă bărbații sunt nefericiți.

Când femeile suferă emoțional, gândirea sexistă, care spune că emoțiile ar trebui și pot să conteze pentru femei, face posibil ca majoritatea dintre noi să ne putem spune oful, să-l împărtășim cu cineva, fie că e vorba despre un prieten apropiat, despre un terapeut sau despre străinul care stă lângă noi în avion sau în autobuz.

Modelele patriarhale îi învață pe bărbați o formă de stoicism emoțional care spune că sunt mai bărbați dacă nu simt, dar dacă se întâmplă totuși să simtă, iar sentimentele le sunt rănite, răspunsul bărbătesc este să le înăbușe, să uite de ele, să speră că vor dispărea. George Weinberg explică în cartea *Why Men Won't Commit*: „Majoritatea bărbaților sunt în căutarea femeii perfecte, gata făcute, pentru că, în principiu, simt că problemele dintr-o relație nu pot fi rezolvate. Când cel mai mic lucru nu merge bine, le e mai ușor să fugă decât să vorbească“. Pretextul masculin este că bărbații adevărați nu simt durere.

Realitatea e că bărbații sunt răniți și toată cultura le răspunde astfel: „Vă rugăm să nu ne spuneți ce simțiți“. Mi-a plăcut mereu desenul animat *Sylvia*, unde două femei stau jos și una dintre ele se uită într-un glob de cristal în timp ce cealaltă zice: „Nu vorbea niciodată despre sentimentele lui“. Și femeia care vede viitorul zice: „La ora două, la prânz, peste tot în lume, bărbații vor începe să vorbească despre sentimentele lor, și femeile din toată lumea vor regreta“.

Dacă nu putem vindeca ceea ce nu putem simți, prin susținerea culturii patriarhale care îi socializează pe bărbați să nege sentimentele, îi condamnăm să trăiască în stări de amorțeală emoțională. Construim o cultură în care durerea bărbaților nu poate avea voce, în care durerea bărbaților nu poate fi numită sau vindecată. Dar bărbații nu sunt singurii care nu-și iau durerea în serios. Majoritatea femeilor nu vor să se ocupe de durerea

masculină dacă ea interferează cu satisfacerea dorinței feminine. Atunci când mișcarea feministă a condus la eliberarea bărbaților, inclusiv la explorarea de către bărbați a „sentimentelor“, unele femei și-au bătut joc de expresia emoțională masculină cu același dezgust și dispreț ca bărbații sexiști. În ciuda tuturor dorințelor feministe exprimate pentru bărbații cu sentimente, atunci când bărbații s-au străduit să intre în contact cu sentimentele, nimeni nu a vrut cu adevărat să-i recompenseze. În cercurile feministe, bărbații care doreau să se schimbe erau adesea etichetați drept narcisiști sau sperați. Bărbații care își exprimau sentimentele erau adesea văzuți ca niște căutători de atenție, manipulatori patriarhali care încercau să fure scena cu drama lor.

Când aveam douăzeci și ceva de ani, mergeam la terapie de cuplu, și partenerul meu de mai bine de zece ani ținea să explice cum îi ceream să vorbească despre sentimentele lui, iar atunci când o făcea, mă enervam. Avea dreptate. Îmi era greu să fiu pusă față în față cu faptul că nu voiam, de fapt, să aud despre sentimentele lui atunci când ele erau dureroase sau negative, că nu voiam ca imaginea pe care o aveam despre el ca bărbat puternic să fie chestionată de vulnerabilitățile și slăbiciunile lui. Iată-mă, o feministă educată care nu voia să-și audă bărbatul vorbind despre durerea lui, pentru că asta îi dezvăluia vulnerabilitatea emoțională. Și atunci e foarte logic că masele de femei care aderă la principiul sexist că bărbații care își exprimă sentimentele sunt slabi chiar nu vor să-i audă pe bărbați vorbind, mai ales atunci când ceea ce spun e că sunt răniți, că nu se simt iubiți. Multe femei nu pot auzi durerea bărbaților provocată de iubire, pentru că sună ca o acuză de eșec adusă femeilor. Din moment ce normele sexiste ne-au învățat că a iubi este sarcina noastră – fie în rolul nostru de mame, iubite, fie

prietene –, dacă bărbații spun că nu sunt iubiți, atunci e vina noastră; noi suntem de vină.

Există o singură emoție pe care patriarhatul pune valoare atunci când este exprimată de bărbați și acea emoție e furia. Bărbații adevărați se enervează. Și furia lor, indiferent de cât de violentă sau intruzivă, e considerată ceva firesc – o expresie pozitivă a masculinității patriarhale. Furia e cea mai bună ascunzătoare pentru oricine caută să-și ascundă durerea sau angoasa sufletească. Tatăl meu era un om furios. Uneori încă e, deși e trecut de optzeci de ani. Recent, când am sunat acasă, vorbind despre mine și sora mea, a spus, „vă iubesc foarte mult pe amândouă”. Uimită să-l aud pe tata vorbind despre iubire, am vrut să vorbim, dar nu am găsit cuvintele. Frica m-a redus la tăcere, vechea frică de tata, patriarhul, bărbatul tăcut și furios și noua frică de a rupe această legătură fragilă de afecțiune. Așa că nu am putut să întreb: „Ce vrei să spui, tată, când îmi spui că mă iubești mult?” În capitolul care se concentrează asupra căutării noastre de bărbați iubitori din *Communion: The Female Search for Love* fac următoarea observație: „Multe femei se tem de bărbați. Iar frica poate pune bazele disprețului și urii. Poate fi o camuflare a furiei reprimată și ucigătoare. Frica ne ține departe de iubire. Și totuși, femeile vorbesc rar cu bărbații despre cât de mult ne temem de ei.

Eu și surorile mele n-am vorbit niciodată cu Tata despre anii în care ne-a ținut ostatic – cum ne-a închis între pereții terorismului lui patriarhal. Și chiar și ca adulți, încă ne temem să îl întrebăm: „De ce, Tati? De ce ai fost mereu atât de nervos? De ce nu ne-ai iubit?”

În pasajele acelea puternice în care scrie despre moartea tatălui ei, Barbara Deming numește acea frică. În timp ce moartea îl duce cu ușurință dincolo de raza ei de acțiune, ea vede clar că frica l-a ținut departe de ea tot

timpul, teama ca ea să se apropie prea mult de el și teama ei de a căuta să fie prea aproape de el. Frica ne împiedică să fim aproape de bărbații din viața noastră; ne împiedică să iubim. Cândva am crezut că este un lucru specific femeilor, această frică de bărbați.

Cu toate acestea, când am început să vorbesc cu bărbații despre iubire, am tot auzit povești despre frica bărbaților de alți bărbați. Într-adevăr, bărbații care simt, care iubesc își ascund adesea conștiința emoțională de ceilalți bărbați, de teamă să nu fie atacați și făcuți de rușine. Asta e marele secret pe care îl păstrăm cu toții: frica de masculinitate patriarhală care unește pe toată lumea din cultura noastră. Nu putem să iubim ceva de care ne temem. De asta atâtea tradiții religioase ne învață că în iubire nu trebuie să te temi.

Și uite așa, în cultura patriarhală, toate ne chinuim să-i iubim pe bărbați. Poate că ne pasă profund de bărbați. S-ar putea să prețuim legăturile cu bărbații din viața noastră. Și poate că simțim cu disperare că nu putem trăi fără prezența lor, fără compania lor. Putem simți toate aceste pasiuni în fața masculinității și totuși să stăm deoparte, păstrând distanța creată de patriarhat, menținând granițele pe care ni s-a spus să nu le depășim. Într-o clasă cu studenți care citesc trilogia de cărți pe care am scris-o despre dragoste, cu patruzeci de bărbați care vorbesc despre dragoste, vorbim despre tați. Un bărbat negru* în

* În textul original, termenul „black” are o semnificație politică și istorică. Am ales să-l traduc prin „negru”, și nu prin expresia „de culoare”, deoarece autoarea se referă exclusiv la experiențele persoanelor de descendență africană, asociate cu termenul „black” în limba engleză, și nu la experiențele tuturor persoanelor de culoare. În limba română, „negru” este cel mai frecvent utilizat ca adjectiv cu o conotație neutră; totuși, în anumite contexte, a fost folosit și cu sens peiorativ, ceea ce face ca tonul și contextul să fie deosebit de importante. Cu toate acestea, în discursul decolonial al limbilor romanice (încă în stadiu incipient în

jur de treizeci de ani, al cărui tată, un om muncitor, a fost prezent în casă, a vorbit despre experiența sa recentă de părinte, despre angajamentul său de a fi un tată iubitor și despre teama că va eșua. Se teme de eșec, pentru că nu a avut un model de părinte iubitor. Tatăl său era aproape mereu plecat de-acasă, muncea, hoinărea. Când era acasă, modul său preferat de relaționare era să-și tachineze și să-și ironizeze fără milă fiul, cu o voce mușcătoare, plină de sarcasm și dispreț, o voce care îl putea umili și numai printr-un singur cuvânt. Reflectând experiența multora dintre noi, individul care își spunea povestea vorbea despre faptul că și-a dorit dragostea acestui om dur, dar apoi a învățat să nu o dorească, a învățat să își reducă inima la tăcere, să facă astfel încât inima să nu conteze. I-am întrebat pe el și pe ceilalți bărbați prezenți: „Dacă v-ați închis inima, v-ați redus conștiința emoțională, atunci știți cum să vă iubiți fiii? Unde și când, de-a lungul drumului, ați învățat practica iubirii?”

Ne spune mie și celorlalți bărbați care stau așezați în cercul nostru de iubire: „Mă gândesc doar la ce ar face tata, și fac opusul”. Toată lumea râde. Sunt de acord cu practica asta și adaug doar că nu e suficient să stai în spațiul reacției, că faptul că ești reactiv înseamnă mereu și că riști să lași trecutul întunecat să acopere prezentul. Câți fii care fug de exemplul propriilor tați cresc băieți care se transformă în niște clone ale bunicilor lor, băieți care poate nici măcar nu și-au întâlnit bunicii, dar se comportă exact ca ei? Dincolo de reacție însă orice bărbat, indiferent de circumstanțele sale trecute sau prezente, indiferent de vârstă sau de experiență, poate învăța cum să iubească.

România), precum și în traduceri din acest domeniu, termenul începe să fie revendicat și utilizat ca echivalent pentru „black”, păstrând aceeași semnificație politică. (N.t.)

În ultimii patru ani, singurul adevăr foarte clar pe care l-am învățat de la bărbații pe care i-am cunoscut în timp ce călătoream ca lector universitar e că bărbații vor să cunoască iubirea și vor să învețe cum să iubească. Pur și simplu nu există suficientă literatură care să vorbească intim și direct despre această nevoie. După ce am scris o carte generalistă despre iubire, apoi una despre oameni de culoare și iubire și apoi încă una concentrată pe modul în care femeile caută dragostea, am vrut să continui și să vorbesc despre bărbați și iubire.

Femeile și bărbații din cultura noastră petrec foarte puțin timp încurajându-i pe cei din urmă să învețe să iubească. Chiar și femeile care sunt supărate pe bărbați, femei care în mare parte nu sunt și poate nu vor fi niciodată feministe, își folosesc furia pentru a evita să se dedice cu adevărat și să ajute la crearea unei lumi în care bărbații de toate vârstele să cunoască iubirea. Și rămâne un mic grup de gânditoare feministe care simt cu tărie că le-au dat bărbaților tot ce au vrut să dea; ele sunt preocupate doar de creșterea bunăstării colective a femeilor. Cu toate acestea, viața mi-a arătat că de fiecare dată când un singur bărbat îndrăznește să transgreseze granițele patriarhale pentru a iubi, viețile femeilor, bărbaților și copiilor se schimbă fundamental în bine.

În fiecare zi, pe ecranele televizoarelor noastre și în ziarele noastre naționale, vedem știri despre violența masculină în formă continuată, acasă și peste tot în lume. Când auzim că adolescenții se înarmează și își omoară părinții, prietenii sau omoară străini, în cultura noastră apare un semnal de alarmă. Oamenii vor răspunsuri. Vor să știe de ce se întâmplă asta. De ce există atâtea crime săvârșite de băieți acum și de ce tocmai în acest moment istoric? Cu toate astea, nimeni nu vorbește despre rolul pe care îl joacă noțiunile patriarhale ale masculinității în